

ПЕРСПЕКТИВЫ ВЫКАРЫСТАНИЯ ИНФАРМАЦЫЙНЫХ КАМП'ЮТЭРНЫХ ТЭХНАЛОГІЙ У РЭЙТЫНГАВАЙ СІСТЭМЕ АТЭСТАЦЫІ СТУДЭНТАЎ БДУ КУЛЬТУРЫ І МАСТАЦТВАЎ

Адначасова з пераходам на дзесяцібальную сістэму ацэнкі ведаў у ВНУ нашай краіны ўкараняецца рэйтынгавая сістэма атэстацыі студэнтаў. Гэта дазваляе, з аднаго боку, дакладна ацэньваць падрыхтаванасць навучэнцаў, стымуляваць іх вучэбную дзейнасць, а з другога – арыентаваць выкладчыка на тое, каб больш гнутка арганізаваць улік асаблівасцей, здольнасцей, цяжкасцей і дасягненняў студэнтаў.

У беларускіх ВНУ створаны шэраг сістэм для ажыццяўлення рэйтыngu. У іх апісаны прыёмы налічэння балаў за розныя віды навучальнай і іншай дзейнасці, варыянты атрымання выніковай ацэнкі ў балах (простая сума, сярэднеарыфметычнае, сярэднегеаметрычнае, з выкарыстаннем каэфіцыентаў і інш.), а таксама варыянты пераводу набраных балаў у ацэнку па пяці-ці дзесяцібальнай сістэме. У метадычных рэкамендацыях утрымліваюцца таксама парады, як занесці даныя аб выкананні вучэбных работ на розныя па тэхнічнай дасканаласці камп'ютэрныя праграмы з мэтай вызначэння рэйтыngu студэнта. На наш погляд, гэтыя пытанні можна цалкам аднесці да тэхналагічных. Дзеля іх вырашэння дастаткова стварыць адпаведную камп'ютэрную праграму і правесці шэраг заняткаў з выкладчыкамі па яе засваенні. Больш важнымі і менш відавочнымі ўяўляюцца агульная стратэгія і тактыка ўкаранення ў навучальны працэс БДУ культуры і мастацтваў сучасных інфармацыйных камп'ютэрных тэхналогій (ІКТ) і забеспячэнне адначасовай сувязі гэтых тэхналогій з укараненнем рэйтынгавай сістэмы. У процілеглым выпадку мы рызыкуем стварыць у студэнтаў

(ды і ў выкладчыкаў) адчуванне, што патрабаванні значна ўзраслі, а тэхналогія навучальнага працэсу засталася ранейшай.

Адной з асноўных якасцей рэйтынгавай сістэмы з'яўляецца тое, што яна патрабуе вылучыць у вучэбным працэсе тэматычныя *модулі*. У кожным модулі павінны быць вызначаны неабходны аб'ём вучэбнага матэрыялу, патрабаванні да яго засваення, віды неабходнай вучэбнай дзейнасці, за выкананне якой налічваецца адпаведныя балы. Атрыманьня за выкананне вучэбных (у тым ліку творчых) заданняў балы залічваецца на асабісты "рахунак" студэнта. Таму рэйтынгавую сістэму называюць інакш накапляльнай. У ідэале выкладчык павінен мець магчымасць бачыць, як кожны студэнт рухаецца па шляху засваення вучэбнага курса, як гэты працэс выглядае ў цэлым у групе, на курсе і г.д.

Відавочна, што аснову зместу навучання ў ВНУ культуры і мастацтваў ствараюць з'явы мастацтва, але пры іх сістэматызацыі з мэтай выдзялення модуляў улічваюцца і мастацтвазнаўчы (эстэтыка-філасофскі), і псіхолога-педагагічны аспекты.

Спецыфіка навучальнага працэсу ў творчай ВНУ патрабуе, каб працэс узаемадзеяння студэнтаў са з'явамі айчыннага і сусветнага мастацтва ажыццяўляўся паралельна ў трох відах дзейнасці: перцептыўнай (успрыманне), кагнітыўнай (вывучэнне) і творча пераўтваральнай (самастойная творчасць). Рэйтынгавая сістэма ўліку і атэстацыі вучэбнай дзейнасці павінна ўключаць усе віды дзейнасці і ўлічваць іх узаемны ўплыў і залежнасць. Сучасныя электронныя сістэмы ствараюць спрыяльныя ўмовы для назапашвання разнастайнай мастацкай і рацыянальнай інфармацыі, яе дэманстрацыі, а таксама ўліку розных формаў узаемадзеяння з названай інфармацыяй. Таму пры ўкараненні рэйтынгавай сістэмы атэстацыі студэнтаў у БДУ культуры і мастацтваў патрэбна прадугледзець, як яна паўплывае на арганізацыю перцептыў-

най і кагнітыўнай дзейнасці студэнтаў, ці зможа забяспечыць зручны ўлік і захаванне даных аб якасці выканання вучэбных і творчых заданняў, ці дазволіць зменшыць аб'ём непрадуктыўнай механічнай дзейнасці навучэнцаў і выкладчыкаў.

Неабходна ўлічваць, што пры ажыццяўленні рэйтынгавай сістэмы могуць узнікнуць непрадугледжаныя праблемы, таму што адначасова вырашаюцца задачы арганізацыйнага, тэхнічнага, навукова-метадычнага і даследчага характару. Пры іх рэалізацыі непазбежна паўстане пытанне аб размежаванні адказнасці і кампетэнцыі.

Нам падаецца, што распрацоўка камп'ютэрных праграм па забеспячэнні навучальнага працэсу павінна быць арганізавана па трох узаемазвязаных напрамках.

1. Стварэнне сучаснай электроннай мультымедыйнай базы вучэбных матэрыялаў па айчыннай і сусветнай мастацкай культуры і сістэмы пошуку ў ёй.

2. Стварэнне электроннага фонду вучэбных матэрыялаў па асновах навук і сістэмы ўліку звароту да іх.

3. Распрацоўка арыгінальнай (з улікам спецыфікі ВНУ) сістэмы атэстацыі студэнтаў.

Можна было б назваць яшчэ сістэму фіксацыі і захоўвання на лічбавых носьбітах творчых работ студэнтаў і выкладчыкаў, таму што гэтае пытанне ўжо наспела.

Разгледзім больш дэталёва тыя пытанні, якія патрэбна вырашыць у межах рэалізацыі кожнага з вышэйназваных напрамкаў.

1. Стварэнне сучаснай электроннай мультымедыйнай базы вучэбных матэрыялаў па айчыннай і сусветнай мастацкай культуры і сістэмы пошуку ў ёй прадугледжвае паралельнае назапашванне ацыфраванага фонду неабходных для вучэбнага працэсу з'яў мастацтва і стварэнне электроннага каталога да гэтага фонду. Такі каталог павінен адпавядаць сучасным кампаратыўным падыходам да вывучэння мастацтваў і аб'ядноўваць мастацкія веды са звесткамі

па агульнаадукацыйных гуманітарных дысцыплінах. Таму ў плане рэалізацыі гэтага напрамку бачыцца наступнае.

1.1. Стварэнне ацыфраванага фонду неабходных для вучэбнага працэсу з'яў мастацтва (умоўная назва “Помнікі сусветнай мастацкай культуры”):

- распрацоўка ўсімі выкладчыкамі БДУ культуры і мастацтваў спісаў помнікаў сусветнай і айчыннай мастацкай культуры, якія мэтазгодна ўключыць ва універсітэцкі фонд;

- выяўленне найбольш запатрабаваных помнікаў і арганізацыя пошуку (стварэння) іх ацыфраваных формаў для змяшчэння ў фонд;

- уключэнне заданняў па пошуку (стварэнні) ацыфраваных матэрыялаў па сусветнай мастацкай культуры ў змест самастойных работ студэнтаў.

1.2. Распрацоўка шматузроўневага электроннага каталога для пошуку мастацкіх матэрыялаў у фондзе і арганізацыя вучэбнай работы з імі. Праграма павінна прадугледжваць размяшчэнне матэрыялаў:

- па відах мастацтва;

- з улікам мастацкай (культурнай) эпохі, краіны паходжання;

- з указаннем аўтараў, часу стварэння, мастацкага кірунку;

- з рэкамендацыямі поўнага ці фрагментарнага прагляду з улікам патрабаванняў вучэбнага працэсу. Напрыклад, гэта можа быць вызначэнне той часткі музычнага твора ці эпізода з кінафільма, які з'яўляецца найбольш вядомым і ўваходзіць у склад прадметных віктарын.

Акрамя таго, павінны быць спасылкі на:

- бібліяграфію і крыніцы на папяровых носьбітах, што маюцца ў бібліятэцы ВНУ;

- матэрыялы фанатэкі, відэатэкі і інш.;

– вучэбныя прадметы, у межах якіх разглядаецца дадзены твор (з указаннем тэмы). Гэта дазволіць сістэматызаваць веды і зрабіць больш трывалымі міжпрадметныя сувязі.

1.3. Распрацоўка на аснове ацыфраванага фонду мастацкіх матэрыялаў тэставых і аналітычных заданняў з магчымасцю занясення вынікаў выканання тэстаў у індывідуальны рэйтынг студэнта. Да найбольш простага варыянту тэста мы адносім віктарыну, якая патрабуе пазнаць і назваць твор і пэўныя элементы атрыбуцыі (аўтар, краіна, эпоха, стыль і інш.).

2. *Стварэнне электроннага фонду вучэбных матэрыялаў па асновах навук і сістэмы ўліку звароту да іх.* Гэтыя матэрыялы з'яўляюцца гіпертэкставымі, утрымліваюць пераважна вербальныя звесткі, але ў розных формах: тэксце, схемах, табліцах і інш. Зараз такія вучэбна-метадычныя матэрыялы захоўваюцца пераважна ў выглядзе папак з паперамі. Камп'ютэр дазваляе зрабіць іх віртуальнымі, а значыць, больш зручнымі для папаўнення і выкарыстання ўсімі ўдзельнікамі навучальнага працэсу. Электронныя фонды выкладчыкаў могуць змяшчаць:

- праграмы вучэбных курсаў;
- матэрыялы да канспекта;
- слайд-прэзентацыю лекцыйнага матэрыялу;
- матэрыялы хрэстаматы;
- заданні для самастойнай работы студэнтаў;
- матэрыялы да семінарскіх і практычных заняткаў (планы, пытанні, бібліяграфію);
- тэмы кантрольных, курсавых работ і патрабаванні да іх выканання;
- графікі падрыхтоўкі і падачы курсавых і кантрольных работ;
- дадатковыя заданні па далучэнні студэнтаў да навукова-даследчай работы кафедры;

– спасылкі на матэрыялы з фонду “Помнікі сусветнай мастацкай культуры”.

3. *Распрацоўка арыгінальнай (з улікам спецыфікі ВНУ) сістэмы атэстацыі студэнтаў* складаецца, на наш погляд, з некалькіх этапаў, або ўзроўняў. Першы ўзровень тычыцца непасрэднай работы выкладчыка па прадмеце. Ён прадугледжвае вылучэнне ў змесце курса асобных блокаў (модуляў), вызначэнне сістэмы патрабаванняў па засваенні кожнага модуля і сістэмы атэстацыі ў рэчышчы гэтых патрабаванняў. Такім чынам, выкладчык стварае сваю сістэму ўліку выканання акадэмічных патрабаванняў па кожным відзе вучэбнай дзейнасці і сумарна па прадмеце. Зразумела, што сістэмы выкладчыкаў кафедры павінны быць суаднесены паміж сабой (стандартызаваны).

Неабходна распрацаваць механізм зручнай фіксацыі ў камп’ютэрнай праграме бягучай і выніковай атэстацыі студэнта. Хацелася б мець магчымасць прасочваць дасягненні студэнта не толькі ў межах прадмета, але і ўсяго прадметнага цыкла. Можна было б запланаваць і вылучэнне лепшых па прадмеце (на аснове рэйтынговых паказчыкаў).

Асаблівую цяжкасць уяўляе вызначэнне атэстацыйных патрабаванняў па мастацка-творчых дысцыплінах. Тут неабходны меры, якія дазволілі б звязаць у адзіны комплекс пытанні дыягностыкі, развіцця творчых здольнасцей і выхавання асобасных якасцей, неабходных для рэалізацыі ўзгаданых здольнасцей. Можна, такім чынам, прапанаваць наступныя аспекты рэйтыngu.

3.1. Стварэнне ці, дакладней, распаўсюджванне на ўвесь шэраг навуковых дысцыплін сістэмы рэйтынгавай атэстацыі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці студэнтаў.

3.2. Стварэнне сістэмы рэйтынгавай атэстацыі вучэбна-творчай дзейнасці студэнтаў:

– распрацоўка крытэрыяў ацэнкі дасягненняў студэнта ў авалодванні тэхнікай і тэхналогіяй мастацка-творчай дзейнасці;

– распрацоўка крытэрыяў ацэнкі дасягненняў студэнта ў авалодванні тэорыяй і прыёмамі аналізу мастацка-творчай дзейнасці (сваёй і іншых).

3.3. Навуковая прапрацоўка і ўкараненне ў практыку сістэмы маніторынгу індывідуальнага творчага развіцця студэнтаў БДУ культуры і мастацтваў, што дазваляла б сачыць за творчым рэйтынгам на этапах паступлення, навучання, выпуску і праз пэўны час пасля заканчэння ВНУ. Неабходна адзначыць, што такі паказчык, як крэатыўнасць, не мае на сёння нейкіх абсалютных велічынь вымярэння і можа быць вызначаны толькі ў межах параўнальнага рэйтынгу. Адзначым таксама, што, акрамя мастацкай творчасці, нашы студэнты далучаюцца і да навуковай творчасці. Гэты напрамак развіцця рэйтынгавай сістэмы павінен уключаць і параўноўваць творчыя поспехі навучэнцаў на паслядоўных этапах навучання: бакалаўрыят, магістратура, аспірантура.

Наступны этап павінен прадугледжваць распрацоўку рэйтынгавай сістэмы атэстацыі студэнтаў у межах прадметных (кафедры) блокаў – адукацыйных цыклаў. Напрыклад, такім цыклам з’яўляецца комплекс псіхалага-педагагічных дысцыплін. Тут патрэбны наступныя дзеянні:

– стварэнне электронных комплексаў навуковых вучэбных дысцыплін, пачынаючы з прапедэўтычных прадметаў да практыкі і выпускнога дзяржаўнага экзамену;

– распрацоўка тэзаўруса вучэбных цыклаў;

– падрыхтоўка кантрольных і тэставых заданняў на аснове тэзаўруса вучэбнага цыкла з эвалюцыяй складанасці і магчымасцю занясення даных аб выніках тэсціравання ў індывідуальны рэйтынг. Гэта дазволіць выяўляць і

карэктываваць прабелы ў засваенні базавых навуковых паняццяў на ўзроўні так званых астаткавых ведаў;

– вылучэнне ў атэстацыйных электронных праграмах індывідуальнага рэйтынгу па прадметным комплексе, што дапаможа больш дакладна вызначыць студэнтаў для прадаўжэння навучання на наступных ступенях адукацыі.

Акрамя гэтых першапачатковых дзеянняў па стварэнні ў БДУ культуры і мастацтваў рэйтынгавай сістэмы атэстацыі студэнтаў, лагічнымі і карыснымі ўяўляюцца:

– стварэнне агульнауніверсітэцкай рэйтынгавай сістэмы атэстацыі студэнтаў, якая ўлічвала б не толькі поспехі ў вучобе, але і ўдзел навучэнцаў ў конкурсах, культурных мерапрыемствах, грамадскай рабоце;

– стварэнне сістэмы рэйтынгавай атэстацыі вучэбна-выхаваўчай, навуковай і творчай работы выкладчыкаў,

– размяшчэнне звестак аб атэстацыі студэнтаў на інтэрнет-сайце ВНУ, што дазволіла б бацькам і работадаўцам назіраць за поспехамі навучэнцаў.

Казимирская И.И., Торхова А.В. Организация и стимулирование самостоятельной работы студентов по педагогике: Учеб. пособие. – Мн.: Бестпринт, 2004. – 304 с.

Гладковский В.И., Гладышук А.А., Маркевич К.М. Рейтинговая система аттестации студентов: Учеб.-метод. пособие для преподавателей высших и средних учебных заведений и студентов педагогических специальностей. – Брест: БГТУ, 2001. – 52 с.